

Gespreksnotitie rondetafelgesprek Recidive

Tweede Kamer, vaste commissie voor Justitie en Veiligheid

Woensdag 11 juni 2025, 14.00-15.00

Spreker: Dr. Maria Berghuis, kennislijncoördinator Straffen en Maatregelen, WODC

Recidive, het opnieuw plegen van crimineel gedrag, is een uitdaging voor strafrechtssystemen wereldwijd. In Nederland wordt een groot deel van de geregistreerde misdrijven gepleegd door mensen die al eerder met justitie in aanraking zijn gekomen. In [2019](#) is 68% van de strafbare feiten binnen het volwassenen strafrecht gepleegd door personen die al een veroordeling van de rechter of een afdoening van het OM op hun naam hebben staan. Het is daarom niet verrassend dat het terugdringen van recidive hoog op de agenda van het Ministerie van Justitie en Veiligheid staat.

Het WODC doet al langer onderzoek naar de gevolgen van strafrechtelijke interventies voor recidive. Daaruit concluderen wij dat het voorkomen van recidive complex is. Het is namelijk niet realistisch te verwachten dat personen in één keer stoppen met het plegen van criminaliteit. Bovendien hangt recidive vaak samen met problemen op meerdere gebieden zoals zorg, inkomen, huisvesting en werk. Na een periode in detentie zijn deze problemen vaak groot. Tijdens korte detenties zijn er bovendien nauwelijks mogelijkheden om deze problemen op te lossen. Om de veiligheid van de samenleving te vergroten en recidive te voorkomen blijkt uit ons onderzoek dat beter andere typen straffen zoals boetes, taakstraffen of voorwaardelijke straffen kunnen worden opgelegd in plaats van korte detenties. Wanneer mensen wel in detentie terecht komen, is het belangrijk om te investeren in initiatieven waarbij betrokken organisaties proberen detentieschade zo veel mogelijk te beperken.

Vrijheidsstraffen leiden niet tot minder recidive in vergelijking met andere straffen, zoals taakstraffen of voorwaardelijke straffen

Om recidive te voorkomen is onderzoek nodig naar de effectiviteit van verschillende sancties of interventies. In een [uitgebreid literatuuronderzoek](#) hebben wij gekeken naar in hoeverre verschillende strafdoelen (denk aan speciale preventie en vergelding) worden bereikt door korte vrijheidsstraffen in vergelijking met andere typen straffen. Uit meer dan vijf Nederlandse onderzoeken en veel internationale onderzoeken blijkt dat er na een korte vrijheidsstraf juist een grotere kans is op recidive in vergelijking met boetes, taakstraffen of voorwaardelijke straffen. Bovendien blijkt uit internationaal onderzoek dat taakstraffen of voorwaardelijke straffen door de gestrafte personen als even zwaar worden ervaren als korte vrijheidsstraffen. Personen voelen zich dus weldegelijk gestraft met een taakstraf of voorwaardelijke straf en gaan bovendien na zo'n straf minder vaak opnieuw over tot crimineel gedrag.

Personen hebben veel problemen (werk, onderdak, schulden) na detentie, wat de kans op recidive vergroot

Jaarlijks keren ongeveer 23.000 volwassenen na een periode in detentie terug in de Nederlandse maatschappij. Juist in de periode kort na detentie is de recidive hoog. Om deze recidive terug te dringen, wordt er tijdens en na detentie gewerkt aan de re-integratie van ex-gedetineerde personen in de maatschappij. Sinds 2010 voert het WODC eens in de twee jaar de [Monitor nazorg](#) ex-gedetineerde personen uit waarin de problematiek van ex-gedetineerde personen op de zogenaamde basisvoorwaarden (geldig identiteitsbewijs, werk en inkomen, onderdak, inzicht in schulden en passende zorg) in kaart worden gebracht (in totaal 7 metingen). Hieruit blijkt dat problemen op de basisvoorwaarden samenhangen met een grotere kans op recidive. We zien bijvoorbeeld een grotere kans op recidive wanneer mensen adresloos zijn dan wanneer dezelfde mensen onderdak hebben. Werk, onderdak en geen schulden hangen juist samen met een kleinere kans op recidive vooral wanneer mensen stabiel werk (bijvoorbeeld langere tijd dezelfde baan) of

onderdak (bijvoorbeeld terugkeren naar adres van voor detentie) hebben. Een periode in detentie kan er echter voor zorgen dat mensen hun baan, huis of inkomen verliezen, zelfs bij zeer korte detenties. Ons onderzoek laat zien dat mensen net zo veel problemen hebben op deze basisvoorwaarden na korte detenties (zelfs na detenties van minder dan twee weken) als na langere detenties. Omdat juist de stabiliteit van werk en onderdak belangrijk zijn om recidive te voorkomen, is het belangrijk om tijdens detentie te blijven werken aan het verkrijgen maar vooral aan het behouden van deze basisvoorwaarden.

Tijdige screening en uitwisseling van informatie is belangrijk voor een succesvolle re-integratie

Om problemen op de basisvoorwaarden tijdens detentie aan te pakken én om basisvoorwaarden tijdens detentie te behouden is het, gezien de vaak korte detentieduur (ongeveer 70% van de gedetineerden zit korter dan drie maanden), van belang om snel in kaart te brengen welke problemen er zijn, informatie met relevante partners te delen en waar mogelijk een duidelijk plan van aanpak te maken. Hierbij is het van belang dat de verschillende betrokken organisaties (DJI, gemeenten en reclassering) elkaar tijdig en goed informeren en samenwerken. Een belangrijke stap hierbij is dat gedetineerde personen worden gescreend (dit hoort in de eerste 10 dagen in detentie te gebeuren); ook in een (zeer) korte detentie blijft een goede screening van belang. In zo'n screening is het belangrijk dat kennis en inzicht wordt vergaard over de behoeften van personen op de basisvoorwaarden. Vervolgens is het belangrijk dat de problemen en behoeften van personen snel gedeeld worden met de gemeente. Zonder een signaal van binnen naar buiten wordt het lastig om bijvoorbeeld te kijken naar mogelijkheden om een woonruimte te behouden. Andersom moeten reclassering en gemeenten ook tijdig aan de slag om gedetineerde personen te faciliteren hun problemen op de basisvoorwaarden op te lossen. Initiatieven waarbij betrokken organisaties proberen detentieschade zo veel mogelijk te beperken, bijvoorbeeld door vaste lasten door te betalen tijdens korte detenties, zijn daarbij kansrijk omdat zij bijdragen aan meer stabiele huisvesting en daardoor aan minder recidive.